

A situación actual
Un achegamento informal á ópera prima de Laura Ramos

MIGUEL ANXO MOURIÑO

No cuarto trimestre de 2018 fallouse o XI certame de poesía Victoriano Taibo e editouse o libro premiado, *A situación actual*, do que é autora Laura Ramos, poeta moi nova que ve engalar con ledicia, no acto de presentación que tivo lugar no auditorio Lois Tobío, de Gondomar, o seu primeiro libro publicado. O xurado dixo que se trata dunha obra “absolutamente contemporánea en que atopamos unha voz intimista moi forte. Unha voz dunha grande radicalidade, capaz de reflectir unha situación límite, unha crise emocional. Destaca a capacidade de poetizar o cotián con sinxeleza e fondura a un tempo”. Responsables deste evento foron o Concello de Gondomar, que achega cada ano o financiamento necesario, e o Instituto de Estudos Miñoráns, que xestionou e organizou todos os pasos e actos precisos -actividade desenvolvida, coa calidade á que nos ten afeitos, pola poeta Marta Dacosta-, converténdose en canle para arriquecer e actualizar o corpus literario da cultura de noso.

O poemario non amosa claves herméticas, indescifrables; pola contra, a protagonista somete o tempo de duración dos sucesos que desembocan na “situación actual” a un exercicio de nudismo que deixa ver, ás veces albiscar, as peculiaridades que informan o proceso, coa axuda de actividades rutineiras (comprar, lavar, tomar un café, navegar, ver a TV, viaxar), de pensamentos e sentimentos de amargura ou esperanza, de fastío ou alegría, de amor ou repulsa, sen caer na mera relación narrativa dos feitos (agás nalgúns, excepcionais, casos) senón tomándoos como fíos de vida para confeccionar un tecido poético cuxa frescura e autenticidade o fan sedutor e gaioleiro. Un mosaico de teselas vivenciais que ela convoca como parte fundamental da súa poética:

*a poesía só vende ao falar de cousas
pequenas*

Para que non caiba dúbida de cales son as súas coordenadas espazo-temporais, deixa claro que utiliza novas tecnoloxías e programas (google, instagram, InDesign, redes sociais), ve series actuais (Castle, Scrubs), cita poetas e cantantes que están en plena actividade ou foron noticia recente polo seu pasamento (Lupe Gómez, Olga Novo, Lou Reed), un arquitecto de hoxe (Álvaro Siza) e visita lugares recoñecibles (Gadis, Froiz, Carrefour, o Tertulia, Alcoa, Vigo, Vilalba), como corresponde a unha moza de finais de milenio que desenvolveu e desenvolve a súa formación e creatividade no século XXI.

O universo poético do libro é, pois, a propia poeta, as súas relacións sociais, familiares, amorosas e consigo mesma, os seus medos e alegrías, a súa enfermidade, a súa maternidade e mesmo a súa poética. Utilizando sempre unha linguaxe desenfadada, directa, fresca e sinxela, vai introducindo o lector na súa peripecia íntima e persoal dos últimos anos e condúceo polos consecutivos vaivéns ata o desenlace final, optimista e alegre.

Nun ambiente social con claras discordancias, a protagonista vai desenvolvendo unha certa angustia ante a maneira na que debe afrontar a vida, en xeral, empezando pola súa situación emocional no relativo ás expectativas amorosas dunha relación cuxas circunstancias irá desenvolvendo parcialmente no libro,

*e tu
sabes se o amor é acto
ou é emoción
ou é unha performance ante nós mesmas?*

e veremos como o amor vai ser causa de conflitos emocionais pero tamén o bálsamo que cura as feridas provocadas pola exposición á intemperie,

*cando el é refuxio
e o resto do mundo
intemperie*

esa intemperie poética na que a autora se sente desamparada e perdida, rabuñada por unha crecente falta de autoestima,

*a muller que quero ser é o máis auténtico que
hai en min
e non a muller
que está contigo*

unha dislocación da vida conxugal, antes normalizada,

*levo un par de días na casa familiar
non somos o que pensamos e aínda así a paranoia
bate unha e outra vez contra todos os signos de amor*

e os embates dunha enfermidade psicolóxica, talvez unha depresión; angustia vital alimentada tamén por dificultades na convivencia coa familia e cos amigos; angustia, en fin, que se manifesta nunha actitude pesimista ante a vida.

*hai beleza na morte? Na flor podre? // todos somos enfermos terminais
// a degradación do corpo... a obsolescencia programada*

Esa vida castigada transcorre con monotónia insoportable, as semanas son feas, as noites son infinitas, non se relaciona cos amigos, séntese pequena como flor dos camiños, certas ideas habitanlle o presente como auga dun río, e logo o psiquiatra, o tratamento, a reclusión na casa, o afastamento do home amado... Todo iso prodúcelle un esmagamento tal que ata as accións máis rutineiras e naturais se viran agoniantes, situación esta que resume, nese seu discurso nu, radical e espontáneo, de maneira peculiar e moi expresiva:

mexo e cústame respirar

Degoxa unha revolución vital, cambiar as cousas, rebelarse, regresar:

*quixera romper todo
o que xa está roto*

pero neste expresivo oxímoro, nesta arela vehemente, o introdutorio “quixera” fálanos dunha sensación de impotencia que dificulta a recuperación. O único refuxio é o recordo do amor, soñar que el está, que o vai visitar, que se regalan amor...

*só recoñezo as ganas de bailar todo o tempo
na escuridade preto do seu corpo*

Tanto é así que mentres, no seu estado depresivo, ficou “pequena como flor dos camiños” e teme “non ser suficiente para a xente que quere”, el, coa súa entrega amorosa, faina “fermosa de máis para o mundo”.

A recuperación, non obstante, irase producindo pouco a pouco, con pasos adiante e atrás, recupera o fogar conxugal, vai retomando rutinas, amigas, ocupacións, aínda necesita chorar de vez en cando, pero está decidida a recuperar a felicidade posible e deixar atrás o pranto; a determinación recupera entón, tamén, o seu lugar:

*chegou xa
o tempo de silencio*

Volve ser consciente de que ten que aproveitar os praceres cotiáns que lle ofrece a vida porque naceu e superouse a si mesma para vivilos

*e rompín carne e pel para estar aquí
a angustia o mesmo tecido
da existencia para
estar así
viva*

Rematou o tempo de escuridade e dor; agora reclama luz e sol, os praceres da convivencia e do amor, e decide

*existir nestes días nos que
a primavera se deita digna na herba e o verán
entra descalzo na súa boca*

A causa e o obxectivo principais deste esforzo resucitador hai que buscalos no amor. E xa no cumio do podio saborea o premio acadado con expresión suave, sublimada,

*constrúesme unha cúpula
no eterno espazo da noite onde
poidamos ficar inmortais incrustadas na outra
...
creo que podería
aboiar no areal do tempo para sempre
acougar canda ti neste breve anaco de mundo*

Remata o libro cun verso levemente escatolóxico que dialoga con aquel outro que, en plena crise, era plástico resumo do estado depresivo da poeta: mexo e cústame respirar.

Usa agora o mesmo recurso en dirección oposta -xa non existe a nube de chumbo que viraba agoniantes as accións máis sinxelas e naturais- e crea este verdadeiro epifonema, remate e rúbrica do libro, síntese da satisfactoria, alegre, optimista situación actual:

que ben se mexa en vilalba.

Gondomar, decembro de 2018